

Відзив

про дисертаційне дослідження Чебанової Юлії Василівни «Ландшафтно-екологічне обґрунтування оптимізації регіональної системи природокористування Запорізької області», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Загальна характеристика роботи. Детальний аналіз дисертаційного роботи Чебанової Ю.В. (рукопис, автореферат, опубліковані праці за темою дисертації) дає підставу зробити такі загальні висновки:

- тема дослідження сформульована вдало, вона повністю відображає суть роботи. Це вказує та те, що автор вміє ясно, чітко і послідовно висловлювати свої думки;
- дослідження актуальне, адже ландшафтно-екологічний підхід в оптимізації сучасної системи природокористування не зовсім вдало застосовують сучасні природоохоронні організації України;
- роздуми і наукові ідеї автора оригінальні, детально обґрунтовані, доповненні власними таблицями, графіками, діаграмами, які суттєво доповнюють зміст дисертаційного дослідження;
- зібрані численні літературно-картографічні, архівні й відомчі матеріали опрацьовані автором самостійно, використані попередні напрацювання, основні результати дослідження неодноразово обговорювалися (часто з дискусіями) на наукових форумах.

Актуальність обраної теми. Актуальність дисертаційного дослідження сформульована Чебановою Ю.В. вдало. Я погоджуюсь із автором, що значної актуальності і великої наукової значимості набула проблема несприятливості екоситуації регіонального характеру яка спричинена неефективним з екосистемних позицій ресурсним підходом та ігноруванням ландшафтного аналізу й оцінки його факторів на державному та регіональному рівнях управління. Комплексний аналіз особливостей антропогенного впливу на

формування регіональної системи природокористування з урахуванням її ландшафтної структури та потенціалу є актуальним.

Ступінь обґрунтованості та достовірності результатів дослідження.

Основними науковими результатами дисертанта є 5 строго обґрунтованих висновків, опубліковані праці (13 наукових праць, з них 7 у виданнях, рекомендованих ВАК України, та 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях) та три впровадження у практику і навчальний процес результатів наукової роботи.

Дослідження Чебанової Ю.В. присвячені ландшафтно-екологічному обґрунтуванню оптимізації регіональної системи природокористування Запорізької області, мають кілька джерел обґрунтованості й достовірності:

- вони ґрунтуються на загальних засадах науки, особливо географії та ландшафтознавства, опрацьовані у напрямі спадкоємного розвитку ідей та положень сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених;
- у дисертаційному дослідженні застосовані різноманітні підходи, принципи й методи отримання, обробки та інтерпретації даних, серед яких на особливу увагу заслуговують системний, еколого-ландшафтознавчий, історико-ландшафтознавчий, математико-статистичний;
- використання багатої бази інформаційних даних. Це багаторічні власні дослідження, матеріали численних установ, університетів та бібліотек;
- активне обговорення результатів досліджень на наукових форумах, успішне використання в практиці розробок автора та їх безсумнівне майбутнє. Усе це – переконливі складові обґрунтованості й достовірності усіх результатів, представлених у дисертаційному дослідженні Чебанової Ю.В.

Наукова новизна. У науковій роботі автор вперше:

- виявила особливості антропогенного впливу на природні ландшафти, формування екологічної ситуації та зміни ландшафтної структури Запорізької області;
- більш точно визначила й описала інтенсивність антропогенного тиску та ступінь антропогенної перетвореності досліджуваної території Запорізької області;

Також Чебанова Ю.В. удосконалила:

- структурно-логічну модель ландшафтно-екологічного дослідження регіонального природокористування для території Запорізької області;
- методiku ландшафтно-екологічних досліджень регіонального природокористування;
- систему знань про механізми антропогенного впливу на природні ландшафти, які слід враховувати під час впровадження оптимізаційних заходів.

Набули подальшого розвитку:

- науково-методичні основи ландшафтно-екологічного дослідження процесів антропогенізації;
- обґрунтування системи раціонального природокористування регіонального рівня на ландшафтній основі.

Загалом, авторський ландшафтно-екологічний підхід в обґрунтуванні оптимізації регіональної системи природокористування Запорізької області доповнився досить новими і цікавими ідеями.

Значущість отриманих результатів. Частково уже зазначена у попередніх рубриках. Результати дослідження дають змогу вирішувати питання оптимізації регіонального природокористування з урахуванням ландшафтної структури, властивостей і стійкості степових ландшафтів у межах Запорізької області. Узагальнені теоретико-методологічні підходи, сформована система методів дослідження антропогенних змін у ландшафтах та формування регіональної системи природокористування можуть бути використані для удосконалення системи природокористування на регіональному рівні, розвитку перспективних еколого-соціально-економічних напрямів природокористування у регіоні та при розробці рекомендацій і програм регіонального розвитку Запорізької області.

Значущість результатів дисертаційного дослідження Чебанової Ю.В. підтверджують довідки про їх впровадження у навчальний процес ЗВО та на практиці.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та оформлення. Детальний

аналіз змісту та результатів дисертаційного дослідження, дають можливість зробити висновок, що вони послідовно і повністю розкривають поставлені завдання.

У роботі наведено теоретико-методологічні основи досліджень природокористування регіону, описано сучасний стан вивчення і освоєння ландшафтів Запорізької області та схарактеризована й власне доповнена самим автором методологія і методика досліджень. Детально зроблено ландшафтно-екологічний аналіз природокористування у Запорізькій області де особливу увагу звернено на антропогенне навантаження та перетвореність ландшафтів. За рахунок вдало визначених ключових ділянок, встановлено екологічні наслідки існуючої системи природокористування. Автор пропонує власні розробки та напрями оптимізації системи землекористування Запорізької області, де звернено увагу на оптимізацію аграрного впливу на ландшафти. Важливою розробкою автора є прогноз розвитку землекористування Запорізької області, що підкреслює важливість та актуальність самої роботи. Не можна не відзначити досить детальний ландшафтний аналіз власне ключових ділянок, де пошукувач конструктивно описує ландшафтно-екологічні умови формування ландшафтних комплексів і доповнює свої обґрунтування ландшафтними картами.

Структура дисертації логічна, дослідження на цьому етапі завершено. Вона гарно і достатньо ілюстроване графіками, таблицями, діаграмами та змістовними додатками, в яких закладено значну інформацію, зібрану і проаналізовану автором. В опублікованих працях повністю викладені основні ідеї та результати дисертаційного дослідження Чебанової Ю.В. Автореферат відповідає дисертації.

Серед наявних зауважень, суттєві такі:

- п. 2.1 названий не відповідно змісту. Ймовірно автор, замість природних ландшафтних комплексів, мала на увазі натуральні ландшафтні комплекси, що й виправлено у тексті.
- частину інформації з підрозділу 1.1 можна було б віднести до додатків;

- у підрозділі 2.1 вдало зроблено детальний опис та аналіз ландшафтних комплексів, однак автор обмежилася лише діаграмами і схемами, а ландшафтні карти та картосхеми відсутні. Теж саме і в підрозділі 2.2.
- у підрозділі 3.1 є лише констатація фактів несприятливих процесів і явищ, доповнена графіками, діаграмами і фото, не вистачає карт для розуміння їх просторового розповсюдження;
- можливо, підрозділ 4.1 потрібно було б назвати «Оптимізація *антропогенного* впливу на ландшафти», що краще відповідає темі дисертаційного дослідження;
- гарним доповненням тексту і змісту дисертації була б серія історико-генетичного ряду карт від початку антропогенізації ландшафтів Запорізької області та їх стану у майбутньому;

Висновок. Дисертація Чебанової Ю.В., автореферат та опубліковані праці повністю розкривають обрану тему. Теоретичні й методичні розробки – оригінальні. Дисертаційне дослідження – суттєвий внесок автора в ландшафтно-екологічне обґрунтування оптимізації регіональної системи природокористування Запорізької області. У розробках регіонального природокористування враховано природні особливості території, що орієнтовані на досягнення його еколого-соціально-економічної ефективності. Саме регіональний рівень дає можливість порівняти структуру і масштаби антропогенного впливу зі структурою та обсягом природно-ресурсного потенціалу ландшафту і визначити пріоритети використання в рамках оптимізаційних заходів. У своїй роботі Чебанова Ю.В. доводить, що управління регіональними природокористуванням доцільне з урахуванням ландшафтно-основи регіону, можливостей сучасної децентралізації управлінських функцій з підвищенням ролі екологічного, соціального та економічного упорядкування територій. Вміння застосовувати ландшафтно-екологічний підхід у дослідженні розвитку території є важливим для покращення організаційних механізмів природокористування.

Дослідження ««Ландшафтно-екологічне обґрунтування оптимізації регіональної системи природокористування Запорізької області» відповідає

сучасним вимогам щодо кандидатських дисертацій, а її автор Чебанова Юлія Василівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

12.03.2019 р.

Офіційний опонент
кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії
Вінницького державного
Педагогічного університету
Імені Михайла Коцюбинського

В.С. Канський

